

Kun Suomi putos puusta

Kun suomi putos puusta, oli kaunis kesäsunnuntai
pölmistynyt ihmislapsi vaihtoi oljet parkettiin
hikisiltä poskipäiltä räkä valui minne lie
koskenkorva körttikansan nirvanaan vie
karjalainen kierosilmä katsoi näyttöpäätteeseen
litmas-unto osti pullon busoleeta murheeseen
savolainen juniori "äsid haussiin män"
pohjiks veti pontikkaa ja päälle enemmän

kun suomi putos puusta kaikki kävi äkkiä
ei nähty itse sikaa eikä edes säkkiä
kun suomi putos puusta maito oli milkkiä
pilkkisaalis pakasteita, yöt bläkkiä,
kun suomi putos puusta kaikki kävi kovin äkkiä

suo, kuokka ja jussi,
martti luther ja muovipussi
saksa ja ruotsi ja venäjä huokas kuin yhdestä suusta
kun suomi putos puusta

kun suomi putos puusta, aikarauta näytti seitsemää
kahdeksalta jalka polki tasoelinkisoihin
toinen jalka navetassa, toinen tenniskentällä
toinen käsi utareella, toinen kaukosäätimellä
metsäläinen mieli, kieli vatkaa suuta suurempaa
savusaunan pimeydessä datanomien onni saa
hämäläisen veijo kääntää kiinalaista pitsaa
kolumbuksen hansaherkun nimiin vääntää risukimpun

kun suomi putos puusta, kaikki kävi äkkiä
ei nähty itse sikaa eikä edes säkkiä
kun suomi putos puusta, maito oli milkkiä
pilkkisaalis pakasteita, yöt bläkkiä,
kun suomi putos puusta kaikki kävi kovin äkkiä

suo, kuokka ja jussi,
martti luther ja muovipussi
lappi ja kainuu ja karjala huokas kuin yhdestä suusta
kun suomi putos puusta

Ismo Alanko, 1990

HUOM: Teksti julkaistaan alkuperäisessä muodossaan.

2. Ei Suomi kauas puusta pudonnut

1 Olen pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan muokkaama sarjatuote. Minulla on ollut oikeus tulla puetuksi äitiyspakka-

uksen mukana tullessiin haalareihin, jotka olivat juuri saman-

laiset kuin kaikilla muillakin. Sukupolvellani on ollut oikeus

tulla kiusatuksi kaikille yhteisessä, tehokkaaksikin mainoste-

tussa peruskoulussa. Tultuamme viimein aikuisiksi meillä on

oikeus hymyillä maailman valkeimmalla ja terveimmällä ham-

masrivistöllä. On tosin kysymys sinänsä, muistammeko me

tämän murheellisten laulujen maan kasvatit käyttä viimeksi

10 mainittua oikeuttamme. Olemme sisäistäneet liiankin hyvin

meille kehdestä alkaen opetetun luterilaisen työmoraliin: ot-

sasi hiessä tulee sinun työsi tehdä. Kansakuntamme on kuiten-

kin tietoisesti pyrkinyt kehittymään moderniksi ja pidäkkeet-

tömäksi yhteisöksi niin politiikan, talouden kuin kulttuurinkin

saralla. Rock-lyyrikko Ismo Alanko maalaa tarkan ja humoris-

tisen kuvan tästä kehityksestä vuonna 1990 julkaistussa runos-

saan Kun Suomi putos puusta.

Runo on julkaistu maallemme poliittisesti ja taloudellisesti

tärkeän murroskauden aikana. Runossa näkyy maamme mur-

ros Kekkoslavakiasta oikeaksi länsimaiselle talouspolitiikalle

20 kumartavaksi markkinatalouden mallimaaksi. Suuri ja mahta-

va Neuvostoliitto oli hajoamassa ja maamme pystyi vihdoin

kin seisomaan poliittisesti omilla jaloillaan.

Suomi ei kuitenkaan pudonnut täysin jaloilleen: samoihin

aikoihin lankesivat maksettavaksi 80-luvun huolettoman kasi-

notalouden seuraukset. Alanko kritisoiakin runonsa kertosa-

keessä liikemiesten toimia hulluina vuosina: "ei nähty itse

sikaa eikä edes säkkiä". Tästä säkeestä mieleeni nousee Kjell

Westön mainio romaani Leijjat Helsingin yllä, jossa kuvataan

30 erään nousukauden yrityksen kukoistusta ja alasajo. Alangon ja

Westön hengentuotteet ovat tyyllisesti kuin yö ja päivä,

mutta molemmissa piilee sama ajaton viisaus: ylpeys käy

lankeemuksen edellä. Uskon taiteilijoiden varoitukseen kritii-

kittömästi: ensimmäisiin lapsuusmuistoihini liittyvät Berlii-

nin muurin murtumisen ohella uutiskuvat työttömien muodos-

tamista loputtomista leipäjonoista.

Huomatessani sikavertauksen toistuvan runossa kolmesti en

voi olla ajattelematta sen ajankohtaisuutta myös nykypäivänä.

Saavutettuamme riippumattomuutemme kalliilla hinnalla

40 maailmansotien kautta huokasivat Saksa, Ruotsi ja Venäjä

kaihoisesti menettäessään poliittisen tai kulttuurillisen siirto-

maansa, kuten runostakin käy ilmi. Nyt olemme vapaaehtoi-

sesti myymässä tämän riippumattomuutemme Euroopan ta-

lous- ja rahaliitolle ja Natolle. On totta, että EMU on mainio

vakuutus taluskriisien varalle ja Nato toisi turvaa, mikäli

Ruotsi, Venäjä tai vaikkapa Naurusaaret päättäisivät hyökätä

Impivaaraamme. Erilaisiin järjestelmiin sitoutumisessa piilee

50 kuitenkin myös vaaroja: maamme syrjäiset osat Lappi, Kainuu

ja Karjala huokaavat syvään EU:n harjoittaman aluepolitiikan

alla. Syvempään kuin Alangon kirjoittaessa runoan 1990-

luvun alussa. Toivottavasti emme ole jälleen putoamassa

puusta polvillemme.

Vaikka Alanko kritisoiakin runonsa säkeistöissä kansainvä-

listymistä ja modernisaatiota, en kuitenkaan usko, että sulkeu-

60 tuminen toisi onnea. Runon puhuja suhtautuu ironisesti esi-

merkiksi vierasperäisiin ruokiin, kuten pizzaan ja ranskalai-

siin perunoihin ("Kolumbuksen hansaherkun nimiin vääntää

risukimpun"). Tässä paljastuu ero sukupolvien välillä: itse

kuulun jo niihin, joiden kotiruokamuistoihin edellä mainitut

60 herkut kuuluvat kiinteämmin kuin vaikkapa perisuomalainen

karjalanpaisti. Sämpyläni välissä on todennäköisemmin mozza-

rellajuustoa kuin edamia, ja kahvini olen tottunut nauttimaan

lattena lasista. En näe tässä mitään erityisen huolestuttavaa.

Voimme kuitenkin miettiä, olemmeko siirtyneet navetasta

70 tenniskentille niin äkkiä, ettemme ole ehtineet vaihtaa työsaap-

paitamme keveisiin tennareihin. Työtehtävät ovat vaihtuneet,

mutta armoton suorittaminen Saarijärven Paavon malliin on

tatuoitu meihin kuin punamultamaali mummonmökkin seinään.

Datanomit takhoavat rahaa minkä ehtivät siinä missä Litmaset

ja Myllyläät niittävät Suomelle mainetta keinoja kaihtamatta.

Olemme myös tottuneet raskaisiin huveihin raskaan työn

vastapainoksi. Tämäkin perinne elää yhä ja voi hyvin. Runossa

Koskenkorva on körttikansan avain nirvanaan. Nykyään kau-

punkien keskustoja asuttavan svengaavan keskiluokan edusta-

ja nappaa ekstaasipillerin huuleen mennessään kuuntelemaan

acid housea trendikkäälle klubille. Jokainen voi mielellään

70 miettiä, onko mikään pohjimmitaan muuttunut Jukolan Juha-

nin ajoista tässäkin suhteessa.

n riippumattomuutemme Eurooppa la-
Natoille. On totta, että EMU on mainio
en varalle ja Nato toisi turvaa, mikäli ○
kkapa Naurusaaret päättäisivät hyökätä
isiin järjestelmiin sitoutumisessa pillee
a: maamme syrjäiset osat Lappi, Kainuu
yvään EU:n harjoittaman aluepolitiikan
n Alangon kirjoittaessa runoan 1990-
tavasti emme ole jälleen putoamassa

soikin runonsa säkeistöissä kansainvä-
atiota, en kuitenkaan usko, että sulkeu- ○
kunon puhuja suhtautuu ironisesti esi-
n ruokiin, kuten pizzaan ja ranskalai-
mbuksen hansaherkun nimiin väöntää
ljastuu ero sukupolvien välillä: itse
n kotiruokamuistoihin edellä mainitut
ämmiin kuin vaikkapa perisuomalainen
ini välissä on todennäköisemmin mozza-
nia ja kahvini olen tottunut nauttimaan ○
tässä mitään erityisen huolestuttavaa.
mieltä, olemmeko siirtyneet navetasta ○
ä, ettemme ole ehtineet vaihtaa työsaap-
nnareihin. Työtehtävät ovat vaihtuneet,
taminen Saarijärven Paavon malliin on
unamultamaali mummonmökkin seinään.
ahaa minkä ehtivät siinä missä Litmaset ○

80 Sukupolvelleni on vuodesta vuoteen toisteltu meidän olevan
lottovoittajia. Voittopottiimme sanotaan sisältyvän valkeat
hampaat, sosiaaliturva ja maailman parhaimpiin kuuluva yleis-
sivistys. Shekkimme käänöpuoleen on kuitenkin painettu
onnemme hinta: ikuinen kilpailu, pätkätyöhelvetti ja pilviä
hipova verotus. Olisi kuitenkin kohtuutonta valittaa. Kuten ○
Anni Sinnemäki kirjoittaa runossaan Helsinki: "... muistamme
sen värin / joka oli harmaampi / silloin ei / ollut yhtään
eurooppalaista vaateliikettä / olutta oli vain ruokailijoille". ○
2000-luvun Suomi on suorituskeskeisyydestään huolimatta
mainio asuinpaikka. Emme ole pudonneet puusta yhtään liian
kauas.